

**INSTYTUT
BADAWCZY
DRÓG I MOSTÓW**

03-302 Warszawa, ul. Instytutowa 1

Warszawa, 25 czerwca 2025 r.

REKOMENDACJA TECHNICZNA IBDiM

Nr RT/2010-02-0040/3

Po przeprowadzeniu postępowania rekomendacyjnego, którego wnioskodawcą jest producent,
o nazwie:

Cementownia Warta S.A.
z siedzibą: **Trębaczew, ul. Przemysłowa 17, 98-355 Działoszyn**

Instytut Badawczy Dróg i Mostów
stwierdza pozytywną ocenę techniczną i przydatność wyrobu budowlanego:

Cement portlandzki CEM I 42,5 N-NA

o nazwie handlowej: **Cement autostradowy „WARTA”, niskoalkaliczny,
CEM I 42,5 N-NA**

do stosowania w budownictwie komunikacyjnym, w zakresie stosowania i przeznaczenia oraz przy
spełnieniu warunków podanych w niniejszej Rekomendacji Technicznej IBDiM.

DYREKTOR

dr hab. inż. Janusz Bohatkiewicz, prof. IBDiM

DYREKTOR
Instytutu Badawczego Dróg i Mostów

Data wydania Rekomendacji Technicznej: **7 maja 2010 r.**

Data utraty ważności Rekomendacji Technicznej: **7 maja 2030 r.**

Dokument Rekomendacji Technicznej IBDiM Nr RT/2010-02-0040/3 jest dokumentem wydanym dobrowolnie, zawiera
stron 7 i powinien być stosowany łącznie z PN-EN 197-1 i PN-B-19707. Rekomendacja Techniczna
IBDiM Nr RT/2010-02-0040/3 przedłuża i zmienia Rekomendację Techniczną IBDiM Nr RT/2010-02-0040/2.

1 CHARAKTER REKOMENDACJI TECHNICZNEJ

Rekomendacja Techniczna Nr RT/2010-02-0040/3 jest dokumentem wydanym dobrowolnie, rekomendującym wyrób budowlany **Cement autostradowy „WARTA”, niskoalkaliczny, CEM I 42,5 N-NA**, produkowany zgodnie z wymaganiami PN-EN 197-1 *Cement - Część 1: Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku* oraz PN-B-19707 *Cement - Cement specjalny - Skład, wymagania i kryteria zgodności*, do stosowania w budownictwie komunikacyjnym w zakresie określonym w punkcie 3.2. niniejszych ustaleń.

2 OPIS TECHNICZNY WYROBU

2.1 Nazwa techniczna i nazwa handlowa

Przedmiotem Rekomendacji Technicznej jest wyrób budowlany o nazwie technicznej: **Cement portlandzki CEM I 42,5 N-NA** i nazwie handlowej: **Cement autostradowy „WARTA” niskoalkaliczny, CEM I 42,5 N-NA**, zwany dalej także: **Cementem CEM I 42,5 N-NA**.

2.2 Określenie i adres producenta

Producentem wyrobu jest **Cementownia Warta S.A.** z siedzibą: **Trębaczew, ul. Przemysłowa 17, 98-355 Działoszyn**.

2.3 Miejsce produkcji wyrobu

Wyrób jest produkowany w **Cementowni Warta S.A., Trębaczew, ul. Przemysłowa 17, 98-355 Działoszyn**.

2.4 Opis techniczny wyrobu oraz zastosowanych materiałów i surowców. Identyfikacja techniczna wyrobu

Cement CEM I 42,5 N-NA charakteryzuje się umiarkowanym ciepłem hydratacji, wydłużonym czasem wiązania (≥ 120 min), wytrzymałością na zginanie po 2 dniach $\geq 3,2$ MPa i po 28 dniach $\geq 7,0$ MPa, powierzchnią właściwą $\leq 3\,500$ cm²/g, niskim skurczem ($\leq 0,6$ mm/m) oraz bardzo niską zawartością alkaliów ($\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}} \leq 0,60$).

2.5 Technologia wytwarzania wyrobu

Cement CEM I 42,5 N-NA powstaje w wyniku zmielenia specjalnego klinkieru portlandzkiego niskoalkalicznego w ilości $\geq 95\%$, dodatku mineralnego zgodnego z PN-EN 197-1 w ilości $\leq 5\%$ oraz regulatora czasu wiązania w postaci siarczanu wapnia.

3 PRZEZNACZENIE, ZAKRES I WARUNKI STOSOWANIA WYROBU BUDOWLANEGO

3.1 Przeznaczenie wyrobu

Cement CEM I 42,5 N-NA przeznaczony jest do stosowania w budownictwie komunikacyjnym przede wszystkim do budowy autostrad, dróg i terminali oraz konstrukcji mostowych, za wyjątkiem elementów masywnych oraz narażonych na oddziaływanie środowiska w klasach ekspozycji XA2 i XA3 oraz XD3, XS3.

Cement CEM I 42,5 N-NA może być także stosowany do wykonywania prefabrykowanych elementów betonowych i żelbetowych.

Szczegółowe warunki techniczne stosowania cementu CEM I 42,5 N-NA oraz warunki wykonania robót przy jego zastosowaniu, powinny być zgodne z danymi producenta dotyczącymi właściwości użytkowania cementu.

3.2 Zakres stosowania wyrobu

3.2.1 drogi publiczne bez ograniczeń,

w rozumieniu i zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1518),

3.2.2 drogi wewnętrzne,

w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 320, ze zm.),

3.2.3 drogowe obiekty inżynierskie bez ograniczeń,

w rozumieniu i zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1518),

3.2.4 kolejowe obiektów inżynieryjne bez ograniczeń,

w rozumieniu i zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 1998 r. poz. 987, ze zm.),

3.2.5 obiekty budowlane metra bez ograniczeń,

w rozumieniu i zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 27 czerwca 2023 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane metra i ich usytuowanie (Dz. U. z 2023 r. poz. 1210),

3.2.6 lotniska cywilne z ograniczeniem do:

- a) nawierzchni dróg startowych,
- b) nawierzchni dróg kołowania,
- c) nawierzchni płyt,
- d) nawierzchni wydzielonych miejsc postoju,

w rozumieniu i zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 31 sierpnia 1998 r. w sprawie warunków techniczno-budowlanych dla lotnisk cywilnych (Dz. U. z 1998 r. poz. 859, ze zm.).

3.3 Warunki stosowania wyrobu

Cement CEM I 42,5 N-NA należy stosować zgodnie z przeznaczeniem, zakresem i warunkami, które podano w Polskiej Normie wyrobu, w niniejszej Rekomendacji Technicznej oraz w przepisach techniczno-budowlanych właściwych dla poszczególnych rodzajów budowli w budownictwie komunikacyjnym.

Przed zastosowaniem wyrobu budowlanego w sposób niezgodny z przepisami techniczno-budowlanymi należy uzyskać zgodę na odstępstwo od tych przepisów w trybie określonym w art. 9 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 418).

4 WŁAŚCIWOŚCI UŻYTKOWE I TECHNICZNE WYROBU BUDOWLANEGO

Właściwości użytkowe wyrobu budowlanego, określone w PN-EN 197-1 i PN-B-19707, w szczególności warunkujące jego zastosowanie w budownictwie komunikacyjnym, zestawiono w tablicy 1.

Tablica 1

Lp.	Cechy	Jednostki	Właściwości	Metody badań
1	2	3	4	5
1	Skład: - klinkier portlandzki, - składniki drugorzędne.	% (m/m)	od 95 do 100 od 0 do 5	Odpowiednie metody badań wybrane przez producenta
2	Wytrzymałość na ściskanie - wczesna po 2 dniach - po 28 dniach	MPa	$\geq 10,0$ $\geq 42,5$ i $\leq 62,5$	PN-EN 196-1
3	Czas wiązania: - początek wiązania	min.	≥ 60	PN-EN 196-3
4	Stałość objętości	mm	≤ 10	PN-EN 196-3
5	Strata prażenia	% (m/m)	$\leq 5,0$	PN-EN 196-2
6	Pozostałość nierozpuszczalna	% (m/m)	$\leq 5,0$	PN-EN 196-2
7	Zawartość siarczanów (jako SO ₃)	% (m/m)	$\leq 3,5$	PN-EN 196-2
8	Zawartość chlorków	% (m/m)	$\leq 0,10$	PN-EN 196-2
9	Zawartość alkaliów Na ₂ O _{eq}	% (m/m)	$\leq 0,60$	PN-EN 196-2

Właściwości dodatkowe cementu CEM I 42,5 N-NA przedstawiono w tablicy 2.

Tablica 2

Lp.	Cechy	Jednostka	Właściwości	Metody badań
1	2	3	4	5
1	Wytrzymałość na zginanie - wczesna po 2 dniach - po 28 dniach	MPa	$\geq 3,2$ $\geq 7,0$	PN-EN 196-1
2	Czas wiązania: - początek wiązania	min.	≥ 120	PN-EN 196-3
3	Powierzchnia właściwa	cm ² /g	≤ 3500	PN-EN 196-6
4	Wodoządność	%	$\leq 28,0$	PN-EN 196-3

Ponadto cement CEM I 42,5 N-NA charakteryzuje się skurczem $\leq 0,6$ mm/m wg Procedury Badawczej Nr PB-PB-01.

5 PAKOWANIE TRANSPORT I PRZECHOWYWANIE

5.1 Wytyczne dotyczące pakowania, transportu i składowania

Cement CEM I 42,5 N-NA dostarczany jest luzem.

Cement CEM I 42,5 N-NA należy transportować w cementosamochodach lub cementowagonach w sposób zabezpieczający przed zanieczyszczeniem i zawilgoceniem, zgodnie z prawem

przewozowym. Cement CEM I 42,5 N-NA należy przechowywać w zbiornikach zabezpieczających przed zanieczyszczeniem i zawilgoceniem.

Gwarantowany termin zachowania deklarowanych właściwości użytkowych dla cementu CEM I 42,5 N-NA wynosi 60 dni.

6 OCENA I WERYFIKACJA STAŁOŚCI WŁAŚCIWOŚCI UŻYTKOWYCH I SPOSÓB OZNAKOWANIA ZNAKIEM BUDOWLANYM

6.1 System oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych

System oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych dla wyrobu budowlanego Cement portlandzki CEM I 42,5 N-NA wskazano w PN-EN 197-1. Dla wyżej wymienionego wyrobu budowlanego obowiązuje system 1+ oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych.

Działania producenta związane z oceną i weryfikacją stałości właściwości użytkowych wyrobu budowlanego, a także zakres tej weryfikacji, przeprowadzonej na zlecenie producenta przez jednostkę certyfikującą, są określone w § 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 873).

6.2 Sposób oznakowania wyrobu budowlanego znakiem budowlanym

Sposób oznakowania Cementu portlandzkiego CEM I 42,5 N-NA znakiem budowlanym powinien być zgodny z PN-EN 197-1.

7 BADANIA WYROBU I ZAKŁADOWA KONTROLA PRODUKCJI

7.1 Badanie typu

Badanie typu, wykonane zgodnie z PN-EN 197-1 przed wprowadzeniem wyrobu budowlanego do obrotu, potwierdza wymagane właściwości użytkowe i techniczne.

Badanie typu obejmuje:

- a) skład,
- b) wytrzymałość na ściskanie,
- c) czas wiązania,
- d) stałość objętości,
- e) stratę prażenia,
- f) pozostałość nierozpuszczalną,
- g) zawartość siarczanów,
- h) zawartość chlorków.

oraz dodatkowo badanie:

- a) zawartości $\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}}$.

Badanie typu należy wykonać ponownie w sytuacji, gdy można poddać w wątpliwość wyniki uprzednio wykonanych badań, w szczególności, gdy dokonano: zmian konstrukcyjnych wyrobów, zmiany surowców lub elementów składowych, istotnych zmian w technologii produkcji lub zmiany warunków wytwarzania (np.: wymiana linii technologicznej, przeniesienie zakładu produkcyjnego, itp.).

7.2 Zakładowa kontrola produkcji

Wyrób budowlany objęty niniejszą Rekomendacją Techniczną powinien być produkowany zgodnie z systemem zakładowej kontroli produkcji.

Zakładowa kontrola produkcji powinna być zgodna z wymaganiami PN-EN 197-1.

Producent powinien ustanowić, udokumentować, wdrożyć i utrzymywać system zakładowej kontroli produkcji w celu zapewnienia że wyrób wprowadzany do obrotu jest zgodny z PN-EN 197-1 oraz PN-B 19707 w zakresie zawartości alkaliów $\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}}$, a także ma właściwości określone w niniejszej Rekomendacji Technicznej.

Dokumentacja zakładowej kontroli produkcji powinna zawierać:

- a) strukturę organizacyjną,
- b) wymagania dla personelu (kwalifikacje, uprawnienia, odpowiedzialność za poszczególne elementy zakładowej kontroli produkcji, szkolenia),
- c) audyty wewnętrzne, prowadzenie działań korygujących i zapobiegawczych,
- d) nadzór nad dokumentacją i zapisami,
- e) plany kontroli i badania surowców, wymagania,
- f) plany kontroli i badania gotowego wyrobu,
- g) nadzór nad wyposażeniem produkcyjnym,
- h) nadzór nad wyposażeniem do kontroli i badań z zachowaniem spójności pomiarowej,
- i) nadzór nad procesem produkcyjnym, w tym prowadzone kontrole i badania międzyoperacyjne,
- j) opis prac podzlecanych i tryb ich nadzoru,
- k) postępowanie z wyrobem niezgodnym i reklamacjami,
- l) opis sposobu pakowania, transportu i składowania oraz sposób znakowania wyrobu.

Dokumentacja zakładowej kontroli produkcji powinna być uzupełniona o dokumentację techniczną, specyfikacje techniczne (normy wyrobu, normy badawcze, europejskie lub krajowe oceny techniczne, itp.), przepisy prawa.

System zarządzania jakością stosowany wg wymagań PN-EN ISO 9001 może być uznany za system zakładowej kontroli produkcji, jeżeli są również spełnione wymagania PN-EN 197-1 i niniejszej Rekomendacji Technicznej.

7.3 Badania gotowych wyrobów

Badania gotowych wyrobów należy wykonywać zgodnie z PN-EN 197-1 i według zapisów w dokumentacji zakładowej kontroli produkcji.

7.4 Pobieranie próbek do badań

Pobieranie próbek do badań powinno odbywać się zgodnie z PN-EN 196-7 i według zapisów w dokumentacji zakładowej kontroli produkcji.

7.5 Częstotliwość badań

Częstotliwość badań powinna być zgodna z PN-EN 197-1 i zapisami w dokumentacji zakładowej kontroli produkcji.

7.6 Ocena wyników badań

Właściwości wyrobu określone na podstawie badań powinny być zgodne z odpowiednimi właściwościami ustalonymi w niniejszej Rekomendacji Technicznej.

8 POUCZENIE

8.1 Rekomendacja Techniczna nie jest dokumentem upoważniającym do oznakowania wyrobu budowlanego znakiem budowlanym przed wprowadzeniem do obrotu.

8.2 Niniejsza rekomendacja techniczna IBDiM może być uchylona z inicjatywy własnej jednostki oceny technicznej, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego z udziałem wnioskodawcy, albo na wniosek producenta.

8.3 Niniejsza Rekomendacja Techniczna IBDiM nie narusza uprawnień wynikających z ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1170).

9 WYKAZ DOKUMENTÓW WYKORZYSTANYCH W POSTĘPOWANIU REKOMENDACYJNYM, W TYM WYKAZ RAPORTÓW Z BADAŃ WYROBU BUDOWLANEGO

9.1 Polskie Normy

- a) PN-EN 196-1:2016-07 Metody badania cementu – Część 1: Oznaczanie wytrzymałości,
- b) PN-EN 196-2:2013-11 Metody badania cementu – Część 2: Analiza chemiczna cementu,
- c) PN-EN 196-3:2016-12 Metody badania cementu – Część 3: Oznaczanie czasów wiązania i stałości objętości,
- d) PN-EN 196-7:2009 Metody badania cementu – Część 7: Metody pobierania i przygotowania próbek cementu,
- e) PN-EN 197-1:2012 Cement – Część 1: Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku,
- f) PN-EN 197-2:2020 Cement – Część 2: Ocena i weryfikacja stałości właściwości użytkowych,
- g) PN-B-19707:2023-05 Cement – Cement specjalny – Skład, wymagania i kryteria zgodności,
- h) PN-EN ISO 9001:2015-10 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

9.2 Procedury badawcze

- a) Procedura Badawcza Nr PB-PB-01.

9.3 Raporty z badań wyrobu

- a) raport z oceny właściwości użytkowych na podstawie badania próbki kontrolnej KA 369/24, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie, 21.10.2024,
- b) raport z oceny właściwości użytkowych na podstawie badania próbki kontrolnej KA 473/24, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie, 09.01.2025,
- c) średnie wyniki analizy fizyko-chemicznej za grudzień 2024, Cementownia Warta S.A.,
- d) średnie wyniki analizy fizyko-chemicznej za styczeń 2025, Cementownia Warta S.A.,
- e) średnie wyniki analizy fizyko-chemicznej za luty 2025, Cementownia Warta S.A.

Otrzymują:

1. Producent o nazwie: **Cementownia Warta S.A.** z siedzibą: **Trębaczew, ul. Przemysłowa 17, 98-355 Działoszyn** (3 egzemplarze),
2. a/a Jednostka Oceny Technicznej **Instytutu Badawczego Dróg i Mostów**, ul. Instytutowa 1, 03-302 Warszawa, tel. (22) 39 00 220÷227; e-mail: jot@ibdim.edu.pl (1 egzemplarz).